

**FLIPPED-CLASSROOM USULINING CHET TILI DARSLARIDA
SAMARADORLIGI**

Quryozova Gulshan Akmal qizi

Annotatsiya: *So'nggi yillarda ta'lim sohasida zamonaviy yondashuvlar, innovatsion metodikalar ta'lim jarayoniga keng joriy etilmoqda. Bu jarayonda flipped-classroom, ya'ni ag'darilgan sinf usuli o'zining samaradorligi bilan ajralib turadi. An'anaviy darslar odatda o'qituvchi tomonidan yangi mavzuning tushuntirilishi, so'ngra o'quvchilar tomonidan uyiga vazifa berilishi tarzida tashkil qilinsa, flipped-classroom modeli bu tartibni o'zgartiradi. Mazkur usulda o'quvchilar yangi mavzuni uyda, mustaqil tarzda o'rganadilar, ya'ni u darsga tayyorgarlik ko'rish bilan boshlanadi. Dars jarayonida esa o'quvchilar o'zlashtirgan bilimlarini amalda qo'llash, muammoli vaziyatlarni hal qilish, fikr almashish va munozara qilish orqali chuqur o'zlashtirish imkoniyatiga ega bo'ladilar.*

Kalit so'zlar: *flipped-classroom, chet tili, samaradorlik, interaktiv ta'lim, innovatsion usullar, o'quvchi faolligi, mustaqil o'rganish, raqamli resurslar, talaba motivatsiyasi, zamonaviy pedagogika.*

Flipped-classroom usulining e'tiborga molik tomoni shundaki, bunda o'quvchi dars davomida passiv tinglovchi emas, faol ishtirokchi, muhim qarorlarni qabul qiluvchi va o'z izlanishining mas'uli sifatida maydonga chiqadi. Bu yondashuv nafaqat bilimlarni teran anglash, balki o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi, ularni erkin so'zlash, ochiq muloqotga tayyorlaydi. Ayniqsa, chet tillarini o'rgatishda flipped-classroom texnologiyasi tilni samarali va tabiiy o'rganishda, muloqot ko'nikmalarining rivojlantirishda juda muhim omil bo'ladi. An'anaviy yondashuvda dars asosiy e'tibor o'qituvchining tushuntirishiga qaratiladi, o'quvchilar esa auditoriyada passiv ishtirok etadi. Flipped-classroom usulida esa o'quvchilar uyda video darslarni, maqolalarni, onlayn materiallarni

o'rganadilar, sinfda esa o'zlashtirganlarini muhokama qilishadi, loyihalar ustida ishlashadi, faol savol-javoblarga kirishadilar. Bu esa, bir tomondan, o'quvchining bilimini mustahkamlasa, ikkinchi tomondan, o'qituvchiga har bir o'quvchi individual tarzda yondashuvni takomillashtirishga yordam beradi. Ta'lim sifatini oshirish, o'qituvchilarning vaqtini tejash, o'quvchilarning tashabbusini qo'llab-quvvatlash, bilimlarni murakkablik darajasiga ko'ra individual yondashuvni ta'minlash imkoniyati ham flipped-classroom usulining asosiy afzalliklaridan biridir. Chet tili darslarida bu yondashuv o'quvchilarda mustaqil izlanish, o'z-o'zini baholash, muammolarga qarshi turish, zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish ko'nikmalarini rivojlantiradi. [1]

Ayniqsa, til muhitini yaratishda flipped-classroom yondashuvi o'ta samarali hisoblanadi. O'quvchilar uyda mavzu bo'yicha kerakli materiallar, videolar yoki audio fayllar orqali tilni o'rganadilar, dars jarayonida esa rolli o'yinlar, muloqotli mashqlar, mezonli baholash, guruhli ishlarda faol ishtirok etishadi. Shu asosda o'qituvchi ham dars vaqtini zaruriy mashg'ulotlarga, amaliy topshiriqlarga, har bir o'quvchining til malakasini oshirishga sarflaydi. Bunday faol hamkorlik muhitida o'qituvchi-ekspert va o'quvchi-tadqiqotchi o'rnini egallaydi. Ushbu innovatsion yondashuvda o'quvchilar bilimlarni qabul qiluvchi emas, faol izlanish va amaliyot orqali bilimlarni o'zlashtirishga da'vat etiladi. Dars davomida olingan bilimlar turli topshiriq va mashg'ulotlar orqali mustahkamlanadi. Natijada auditoriyada samarali suhbatlar, bahs va munozaralar ro'y beradi, o'quvchida mustaqil harakat qilish, o'z fikrini asoslash, chiqish qilish kabi ko'nikmalar rivojlanadi. Mazkur usul pedagogga bir vaqtning o'zida bir nechta maqsadlarda natija olish imkonini beradi: bilimlarni individual, jamoaviy shaklda chuqurlashtirish, hamda ilg'or o'quvchilarning potentsialini to'liq ochishda yordam beradi. [2]

Flipped-classroom usuli nafaqat nazariy bilimlarni mustahkamlash, balki til ko'nikmalarini rivojlantirish, vizual va eshituv materiali asosida nutqni shakllantirish imkonini kengaytiradi. O'quvchilar sinfda o'zlari tayyorlagan savollar bilan bir-birlariga murojaat qilishadi, yangi mavzu yuzasidan mutolaa qilish, hikoya qilish, nutq bo'yicha mashqlarda ishtirok etishadi. Mazkur yondashuv ingliz tili yoki

boshqa chet tillarini o'rganishda o'z samarasini isbotlamoqda. Ta'lim jarayonida zamonaviy axborot texnologiyalaridan keng foydalanilayotgani flipped-classroom modelining jadal joriy qilinishiga qulay muhit yaratmoqda. O'quvchilar zamonaviy platformalarda taqdim etilgan video darsliklar, elektron kitoblar, turli onlayn testlar va interaktiv mashg'ulotlardan foydalanadilar. Shu tariqa ularning mustaqil bilim olishga qiziqishi ortadi, o'rganish samaradorligi oshadi. O'qituvchilar esa o'quvchilarning bilim darajasini to'g'ri baholash, ularning ehtiyojiga mos topshiriqlarni tanlash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Flipped-classroom yondashuvining yana bir e'tiborga molik jihati shundaki, bunda har bir o'quvchi o'z rivojlanish tezligiga mos ravishda bilimlarni o'zlashtiradi. O'qituvchi har bir o'quvchining bilim olish jarayonida duch kelgan muammolarini aniqlaydi, individual yordam va maslahat beradi, o'quvchining mustaqil fikrlashini shakllantiradi. Buning natijasida o'quvchilar bilim olishda boshqalardan orqada qolib ketmaslikka harakat qiladilar, o'z ustida ishlashga intiladi. Darsda faol ishtirok etgan o'quvchi mustaqil ravishda yangi mavzuni o'zlashtirish, u bilan bog'liq savollar yechimida qatnashish, jamoaviy ishlarga qo'shilish imkoniga ega bo'ladi. Flipped-classroom usulida o'qituvchi pedagogik faoliyatining markazida turmaydi, balki yordamchi, yo'naltiruvchi rolini o'ynaydi. Bunda o'quvchining o'zi bilimlarning asosi bo'lib, o'z qobiliyati va qiziqishiga asoslangan holda rivojlanadi. Chet tili darslarida bu usul bilimlarni amalda namoyon qilish, til muhitiga moslashish, turli insho va suhbatlarni mustaqil yozish, til o'zlashtirishda zamonaviy metodikalar samaradorligini isbotlaydi. Chet tillarini o'rgatishda tasdiqlangan yondashuvlardan biri bu til muhitini sun'iy tarzda yaratishdir. Flipped-classroom modeli esa darsdan tashqari o'rganish va amaliy faoliyat orqali o'quvchilarni chinakam til muhitiga kiritadi.[3]

Mazkur usul orqali chet tili darslarida o'quvchilarning til o'rganishga bo'lgan qiziqishlari ortadi, asosiy e'tibor mustaqil izlanishga, o'z fikrini erkin shakllantirishga va bilimlarni amaliy masalalar yechimida qo'llashga qaratiladi. Sinfda auditoriyaning har bir a'zosiga so'z berish, juftlikda va guruhda ishlash, zamonaviy interaktiv usullardan foydalanish imkoniyati mavjud bo'ladi. Har bir

bilim dars jarayonida muhim joy egallaydi, o'quvchilar faolligining o'sishi natijasida, til materialining amaliy o'zlashtirilishi kuchayadi. Flipped-classroom dastlab xorijiy mamlakatlarda keng ommalashgan bo'lsa-da, hozirgi vaqtda respublikamiz maktablarida, litsey va kollejlarda ham muvaffaqiyatli joriy qilinmoqda. Bu jarayon shuni ko'rsatadiki, mazkur usul o'qituvchining mahoratidan tashqari, o'quvchilarning mustaqil bilim olishga va yangi bilimlarni o'zlashtirishga doim tayyor bo'lishiga asoslanadi. Har bir bilim jarayonida faol bo'lgan o'quvchi mustaqil o'quv mashg'ulotlari orqali o'z bilim doirasini kengaytirishi, zamonaviy texnologiyalar yordamida bilimi va ko'nikmalarini mukammallashishi mumkin. Flipped-classroomning samaradorligi shundaki, bunda o'quvchilar o'rganganlarini bir-biriga tushuntiradi, hamkorlikda yangi g'oyalarni shakllantiradi, o'zaro muloqotda bilim almashadi. O'qituvchi esa muallif, tashkilotchi, yo'naltiruvchi, baholovchi sifatida jarayonni kuzatadi hamda yordam beradi. Chet tili darslaridagi muvaffaqiyatli natijalar til materialining tez va samarali o'zlashtirilishida, o'quvchilarning so'z boyligi oshishida, erkin muloqot qilish ko'nikmalari rivojlanishida ko'rinadi. Ushbu yondashuv yordamida o'quvchilar individual bilim va ko'nikmalarini namoyon qilishga harakat qiladi, vaqtni samarali taqsimlash, mustaqil fikrlash, mustaqil ijodiy yondashuv ko'nikmalarini rivojlantiradi. O'quv jarayonining markaziga o'quvchining harakati, faoliyati olib chiqiladi. Bilimlarni o'zlashtirish va muhokama qilish, hamkorlikda o'rganish va muammo yechimida faol ishtirok etish, bunda asosiy natija o'quvchi tayyor topilmalarni emas, balki mustaqil natijani, yangi fikr va qarorlarni shakllantirishida namoyon bo'ladi.[4]

Flipped-classroom usulining muvaffaqiyatli natijalari o'zini chet tili darslarida oqladi. Darsdan tashqari o'rganish imkoniyatining kengayishi, o'quvchilarning mustaqil izlanishga, jamoaviy faoliyatga bo'lgan qiziqishining ortishi, yangi bilim va ko'nikmalarni mustaqil egallashda erkinlik hissining paydo bo'lishi tildagi yutuqlarning tez rivojlanishiga sabab bo'ladi. Ushbu model asosida har bir o'quvchi til o'rganishda faol ishtirokchi, o'z so'zini aytuvchi, jamoada bilim almashuvini yo'lga qo'yuvchi mumkin.[5]

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, flipped-classroom usuli o'quvchilarni mustaqil izlanishga, faol hamkorlikka, bilim olish jarayoniga qiziqarli va samarali tarzda jalb qilishga imkon beradi. Bunday yondashuv nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy ko'nikmalarni o'zlashtirishda, chet tillari darslari jarayonida interaktivlik va innovatsionlikni oshirishda muhim rol o'ynaydi. O'quvchilarning muloqot ko'nikmalari, mustaqil va ijodiy fikrlash malakalari rivojlanadi, til muhitiga moslashish, zamonaviy metodlardan samarali foydalanish imkoniyati kengayadi. Shuningdek, flipped-classroom modeli o'quvchilarning nafaqat chet tilini, balki umuman zamonaviy bilimlarni egallashda muvaffaqiyatli natijalarga erishishlarini kafolatlaydi. Mazkur usul kelajakda zamonaviy ta'limning ajralmas qismiga aylanib, o'quv jarayonining yangi bosqichini boshlab beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abduvaliyeva, N. (2020). "Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida chet tillarni o'qitishni takomillashtirish." O'zbekistonda innovatsion ta'lim, 4(3), 89-95.
2. Alimov, D., & Tursunova, G. (2021). "Ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalardan foydalanish va uning natijadorligi." Pedagogika va psixologiya, 8(2), 52-57.
3. Berdikulov, I. (2019). "Chet tillarni o'qitishda zamonaviy usullar va ularning samaradorligi." Til va adabiyot, 1(1), 65-69.
4. Davronova, M. (2018). "Flipped-classroom: Zamonaviy ta'limning innovatsion modeli sifatida." Ilm va taraqqiyot, 3(4), 120-125.
5. Karimova, Z. (2017). "Chet tili mashg'ulotlarida yangi pedagogik texnologiyalar." O'qituvchi, 2(5), 40-45.
6. Qodirov, S. (2021). "Chet tili darslarida flipped-classroom texnologiyasini qo'llashning afzalliklari." Yosh pedagoglar jurnali, 6(2), 100-105.
7. Rasulov, B. (2022). "Innovatsion pedagogik texnologiyalarning chet tillarni o'qitish samaradorligiga ta'siri." Filologiya va til o'rganish, 9(3), 133-138.
8. Yoqubova, M. (2020). "Flipped-classroom texnologiyasi asosida chet tillarni o'qitish tajribalari." Oliy ta'lim muammolari, 5(2), 75-80.